

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve **Harry (Chaim) Schimmel'in** anısına adanan cömert sponsorlukları için **Schimmel Ailesi'ne** teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, alta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi **Anna**'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – **Rabi Sacks**

Şelah Leha

Yeoşua ve Kalev'i Farklı Kılan Neydi?

Moşe tarafından Erets Yisrael'i keşfe gönderilen on iki adamdan onu, tamamen yanıltıcı bir raporla geri gelmişlerdi. Şöyle dediler:

"O halka karşı çıkamayız çünkü bizden daha güçlü... Araştırmak üzere içinden geçtiğimiz ülke, sakinlerini yutan bir ülke; ve içinde gördüğümüz halkın tümü cüsseli insanlar."

Bamidbar 13:31-32

Aslına bakılırsa, daha sonraları Yeoşua kitabında keşfedeceğimiz üzere, ülkenin sakinleri Bene Yisrael karşısında dehşet içindeydi. Yeoşua Yeriho'ya casuslar gönderdiği zaman, Rahav onlara şöyle demişti: "İçimize size yönelik bir dehşet düştü ve çünkü Ülke'nin tüm sakinleri sizden dolayı [korkudan] eridiler." Tanrı'nın Bene Yisrael için yaptıklarını duyduğumuz zaman "kalbimiz [korkudan] eridi. Sizden dolayı, artık kimsede [cesaret] ruhu kalmadı" (Yeoşua 2:9-11).

Casusların bunu biliyor olmaları gerekiyordu. Bizzat kendileri Kızıldeniz'de bunu bir şarkı şeklinde söylemişlerdi:

"[Korkudan] eridiler tüm Kanaan sakinleri. Korku ve dehşet düştü üzerlerine."

Şemot 15:15-16

Casuslar bir yansıtma hatasına düşmüşlerdi; kendileri nasıl hissediyorlarsa, başkalarının da aynı hisleri taşıdığını varsaymışlardı. "Kendi gözümüzde çekirgelere benziyorduk ve onların gözünde de öyleydik" (Bamidbar 13:27-33) dediler. Oysa Kotzk Rabi'sinin işaret ettiği üzere, cümlenin ilk kısmını söyleme hakları vardı; ama ikinci kısmını söyleme hakları yoktu. Kendilerini nasıl hissettiklerini biliyorlardı, ama ülke insanlarının nasıl hisler taşıdıkları hakkında gerçekte hiçbir fikirleri yoktu. Kenaaniler karşısında dehşete kapılmışlardı ve Kenaanilerin de Yisrael karşısında dehşete kapılmış olduklarını görmekte başarısız olmuşlardı.

Şimdi burada iki bariz soru vardır: Birincisi, on casus neden bu hatayı yapmıştır? İkincisi, aynı hatayı neden diğer iki tanesi, Yeoşua ve Kalev yapmamıştır?

Stanford Üniversitesi'nden psikolog Carol Dweck, bazı insanlar potansiyellerini gerçekleştirirken diğerlerinin

neden bunu yapamadığı konusu üzerine *Mindset*¹ adlı harika bir kitap yazmıştı. Söylediğine göre, bu konuya olan ilgisi, 10 yaşındaki çocukların, kendilerine çözmeleri için bilmeceler verildiği zamanki davranışlarını gözlemlediği zaman uyanmıştı. Bazıları, bilmeceler zorlaştığı zaman heyecanlanıyordu. Bilmece çözemeyecekleri kadar zor olduğu zaman bile kendilerine bu şekilde meydan okunmasından keyif alıyorlardı. Diğerleri ise endişeli bir ruh haline kapılıyordu. Bilmeceler zorlaştığı zaman kolayca cesaretleri kırılıyordu ve çabucak vazgeçiyorlardı.

Dweck bunun sebebini anlamak istedi. Sınanmaktan zevk alan insanlarla almayanlar arasındaki farkı yaratan neydi? Bazı insanların zorluk karşısında gelişip serpilmesine, diğerlerininse moral kaybına uğramasına ne yol açıyordu? Yaptığı araştırma, Dweck'i, bunun bir düşünce yapısı meselesi olduğu sonucuna götürdü. Bazıları kabiliyetlerini sabit ve değiştirilemez şeyler olarak görür. Onlara göre ya yetenekli ya da sıradan insanlarızdır ve bu konuda yapabileceğimiz pek bir şey yoktur. Dweck buna "sabit zihniyet" adını verir. Başkaları ise, çabalarımız yoluyla geliştirmeye inanırlar. Başarılı olmadıkları yerlerde bunu bir başarısızlık değil, bir öğrenim deneyimi olarak tanımlarlar. Dweck buna da "gelişim zihniyeti" adını verir.

Sabit zihniyete sahip olanlar zorluklardan kaçınma eğilimi gösterirler, çünkü başarısızlıktan korkarlar. Başarısız olmanın kendilerini yetersiz insanlar

olarak ifşa edeceğini düşünürler. Bu yüzden risk alma konusunda isteksizdiler. Sağlamcı davranırlar. Sabit zihniyete sahip insanlar ne zaman gelişir? "Hedefler güvenli bir şekilde erişimleri dâhilinde olduğu zaman. Ama işler biraz fazla zorlayıcı hale gelirse ... ilgilerini kaybederler."

Gelişim zihniyetine sahip olan insanlar farklı şekilde tepki verirler. "Sadece sınavları aramakla kalmazlar, onlarla gelişip serpilirler. Kendilerine meydan okuyan sınav ne kadar büyük olursa, kendilerini o kadar çok zorlarlar."

Ebeveynler, der Dweck, çocuklarına yetenekli, akıllı, becerikli olduklarını söyledikleri zaman büyük zarara yol açabilmektedirler. Bunları duymak, çocuğu, sabit bir kabiliyet derecesine sahip olduğuna inanmaya teşvik eder. Bu da onları başarısız olma riskini almaktan caydırır. Bu gibi çocuklar sık sık "Annemle babam, eğer beklentilerini karşılayacak kadar başarılı olmazsam bana değer vermeyeceklerdir" diyerek büyür.

Çocuklarına yardım etmek isteyen ebeveynler, der Dweck, onları kabiliyetleri değil, çabaları için; başarısız olsalar bile gayretle denemeye gönüllü oldukları için övmelidirler. Büyük bir basketbol koçu, oyuncularına "Skorda fark yiyebilirsiniz, ama hiçbir zaman kaybetmeyeceksiniz" demeyi alışkanlık haline getirmişti. Eğer ellerinden gelenin en iyisini verdilerse, oyunu kaybetse bile bundan kazançlı çıkacaklar ve geliştireceklerdi. Uzun vadede kazananlar onlar olacaktı.

Sabit zihniyete sahip bir insan sürekli bir başarısızlık korkusuyla yaşar. Gelişim zihniyetine sahip olan biri ise

¹ Carol Dweck, *Mindset: The New Psychology of Success [Düşünce Yapısı: Yeni Başarı Psikolojisi]*, Ballantine Books, 2016.

hiçbir şekilde başarısızlık gibi terimlerle düşünmez.

Bu mantığı casuslara uygularsak büyüleyici bir şey görebiliriz. Tora onları şu sözlerle tarif etmektedir:

"Hepsi [önemli] kişilerdi. Bene Yisrael'in liderleriydiler."

Bamidbar 13:3

Bunlar, koruyacak itibarları olan insanlardı. Başkalarının onlardan yüksek beklentileri vardı. Birer başkan, liderdiler; ünlü insanlar söz konusuydu. Eğer Dweck haklıysa, beklentilerle yüklü insanlar riskten kaçınma eğilimi gösterirler. Başarısızlığa uğrarken görülmek istemezler. Geri gelip bir anlamda "Kenaanilere karşı galip gelemeyiz. Bu nedenle bunu denememiz bile yanlış olur" demelerinin sebebi bu olabilir.

İki istisna vardı: Kalev ve Yeşua. Kalev, Yeuda kabilesinden geliyordu ve Yeuda, Bereşit kitabında öğrendiğimiz üzere bir *baal teşuva*'ydı (tövbekâr). Hayatın önceki bir aşamasında Yosef'i köleliğe satmayı teklif eden kişi oydu. Ama geçen zaman içinde olgunlaşmıştı. Gelini Tamar kendisine bir ders öğretmiş ve Yeuda "O benden daha dürüsttür" demişti. Anlaşılan o deneyim hayatını değiştirmişti. Daha sonraları Mısır baş veziri (yani kardeşlerinin henüz tanımadığı Yosef), Binyamin'i mahkûm olarak alıkoyma tehdidini savurduğunda, Yeuda, kardeşinin serbest kalabilmesi için hayatının geri kalanını köle olarak geçirme teklifinde bulunmuştu. Yeuda, bir aksiliği başarısızlıktan ziyade bir öğrenim deneyimi olarak alan birinin Bereşit kitabındaki en açık örneğidir. Dweck'in terminolojisiyle, Yeuda, bir gelişim zihniyetine sahipti. Anlaşıldığı üzere bu niteliğini

çocuklarına ve torunlarına aktarmıştı ve Kalev de bunlardan biriydi.

Yeşua'ya gelirsek; Tora bize, Moşe'nin onun ismini özellikle casusların hikâyesinde değiştirdiğini anlatmaktadır. Başta ismi Oşe'a'ydı, ama Moşe onun ismine bir harf eklemişti (bkz. Bamidbar 13:16). İsim değişikliği her zaman bir karakter veya görev değişikliğini ifade eder. Avram, Avraam olmuştu. Yaakov, Yisrael olmuştu. İsimlerimiz değiştiği zaman, der Rambam, bu bir anlamda "Artık eskiden olduğun kişiyle aynı kişi değilsin" demeye benzer (Mişne Tora, Teşuva Kanunları 2:4).

İsim değişikliği yaşamış herkes, gelişim zihniyetine sevk edilmiştir.

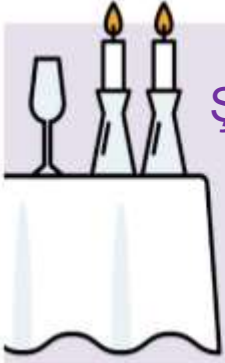
Gelişim zihniyetine sahip insanlar başarısızlıktan korkmazlar. Kendilerine meydan okuyan zorluklardan keyif alırlar. Başaramazlarsa, sonunda başarana kadar tekrar deneyeceklerini bilirler. Casuslar içinde gelişim zihniyetine sahip olan iki kişinin, tam da ülkeyi ele geçirmenin risk ve sınavlarından korkmayan aynı iki kişi olması bir tesadüf olamaz. Her biri (liderler, başkanlar, yüksek rütbeli kişiler olarak) insanların beklenti yükünü taşımakta olan diğer on casusun buna gönülsüz olmaları da kazara olamaz.

Eğer bu analiz doğruysa, casusların hikâyesi bizim için önemli bir mesaj taşımaktadır. Tanrı bizden hiç başarısız olmamamızı istemekte değildir. Elimizden gelenin en iyisini ortaya koymamızı istemektedir. Düşüğümüz zaman O bizi kaldırır ve hata ettiğimiz zaman O bizi affeder. Bize risk alma cesaretini veren de budur. İşte - biri isim değişikliğiyle, diğeri de atası Yeuda'nın deneyimiyle olmak üzere

- Yeoşua ve Kalev bunun bilincindeydi.

Kendi içinde çelişkili görünen, ama insanı derinden özgürleştiren bir gerçek de buradan

kaynaklanmaktadır: Başarısızlık korkusu başarısız olmamıza yol açar. Başarmamıza olanak sağlayan şey, başarısızlığa uğramaya hazır olmaktır.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Sizce Moşe sabit bir zihniyete mi yoksa bir gelişim zihniyetine mi sahipti?
2. Şayet isminiz, gelişimi yansıtmak veya teşvik etmek üzere değiştirilseydi, yeni isminiz ne olurdu?
3. Başarısızlık korkusundan korkmamız gerekir mi?